

ПАТРИША ХАЙСМИТ
ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ПИШЕШЕ
КНИГИ НАУМ

Превод от английски: Весела Прошкова, 1990

chitanka.info

Е. Тейлър Чийвър пишеше книги наум, а не върху хартия. До шейсет и втората си годишнина, когато почина, бе успял да напише четиринайсет романа и да сътвори сто двамайсет и седем герои, всеки един от които беше ясно запечатан поне в неговото съзнание.

Всичко започна така: когато беше двамайсет и три годишен, Чийвър написа роман, озаглавен „Вечното предизвикателство“, който беше отхвърлен от четирима лондонски издатели. По онова време той работеше като заместник-редактор в един брайтънски вестник. Показа ръкописа на неколцина журналисти и на свои приятели — литературни критици, но всички до един го разкритикуваха най-безцеремонно. Думите им напомниха на Чийвър рецензиите на лондонските издатели:

— Образите не са се получили... диалогът е изкуствен, темата — неясна. Откровено казано, романът не става за публикуване дори и да го преработиш. По-добре го зарежи и напиши друг.

В продължение на две години Чийвър бе посветил цялото си свободно време за написване на въпросния роман и едва не загуби Луиз Уелдън — момичето, за което възнамеряваше да се ожени — защото почти не ѝ обръщаше внимание. Все пак се ожени за нея след пороя от отрицателни рецензии. Това далеч не бе очакваният триумф, с който възнамеряваше да покори сърцето на младоженката и да се впусне в брачния живот.

Чийвър имаше малка рента, Луиз също, дори по-голяма, ето защо не му се налагаше да работи. Години наред си бе представял как ще напусне службата си във вестника (понесен на крилете на славата след публикуването на първия му роман) и ще се посвети на писане на други произведения и рецензии. А защо да не открие специална рубрика в брайтънския вестник? След време положително щяха да го поканят за дописник на „Тайм“ и „Гардиън“. Междувременно се опита да постъпи като литературен критик в брайтънския „Бийкън“, но от редакцията отказаха да го назначат на постоянно място. Освен това Луиз искаше да живеят в Лондон.

Купиха къща на „Чейни Уок“ и я обзаведоха с мебели и килими, подарени от родителите им. Междувременно Чийвър реши да започне нов роман, но този път възнамеряваше да го обмисли добре. Забули се с такава тайнственост, че отказа да съобщи заглавието и темата на Луиз, дори не обсъди образите с нея, въпреки че ги виждаше съвсем ясно във въображението си: представяше си техния произход,

мотивите им, вкусовете и външния им вид, чак до цвета на очите. Следващата му книга щеше да има ясно очертана фабула, образите щяха да бъдат от плът и кръв, а диалозите — пестеливи, но съдържателни.

Чийвър прекарваше дълги часове в кабинета: оттегляше се след закуската и оставаше там чак до следобед, после отново се залавяше за работа и напускаше бюрото си едва когато станеше време за чая или за вечерята, подобно на всеки погълнат от работата си писател. Странното бе, че докато седеше пред бюрото, не пишеше нищо, с изключение на някое и друго число: „1877+53“, или „1939-83“, за да определи възрастта или рождената дата на героите си. Имаше навика да си тананика тихичко, докато размишлява.

Изминаха четиринайсет месеца, докато успя да измисли и да напише наум новата си книга (никой освен него не знаеше заглавието ѝ). По това време се роди и синът му Евърет. Чийвър прекрасно знаеше какво ще напише, дори си представяше цялата първа страница, сякаш я виждаше отпечатана в съзнанието си. Знаеше, че книгата ще съдържа дванайсет глави, и познаваше съдържанието им. Знаеше наизуст голяма част от диалозите и можеше да ги възпроизведе когато пожелае. Чийвър смяташе да напечата книгата за по-малко от месец. Имаше нова пишеща машина, подарък от Луиз за последния му рожден ден.

— Най-сетне свърших — рече той една сутрин, а на лицето му беше изписано непривично ведро изражение.

— Каква приятна вест, скъпи — отвърна Луиз, която тактично никога не го разпитваше за работата му, тъй като усещаше, че това не му се нрави.

Преди да се залови за работа, Чийвър прегледа „Тайм“ и натъпка лулата си, а Луиз отрязва три жълти рози, постави ги във ваза и ги отнесе в кабинета му, след което мълчаливо се оттегли.

Кабинетът гледаше към градината и беше обзаведен красиво и уютно. Чийвър разполагаше с огромно бюро, върху което бяха подредени справочници и речници, осветлението беше подходящо, имаше и тапицирано със зелена кожа канапе, на което можеше да си подремне. Той забеляза розите на подвижната масичка до бюрото и се усмихна признателно.

Глава първа, страница първа — помисли си Чийвър. Книгата щеше да бъде посветена на Луиз — щеше да напише на първата

страница само четири думички: „На съпругата ми Луиз“. В главата му се оформи първото изречение: „В едно мрачно декемврийско утро Ленърд...“.

Замисли се и отново запали лулата си. Беше поставил лист в машината, но заглавната страница си оставаше празна. В десет и петнайсет внезапно усети, че го обзема потискаща и парализираща сетивата му досада. Знаеше съдържанието на книгата, всеки ред беше запечатан в съзнанието му, защо трябваше да я пише? Ужасяваше го мисълта, че през следващите няколко седмици ще трябва да блъска по клавишите, за да напечата добре известните му думи върху двеста деветдесет и две страници (изчислил ги бе предварително). Отпусна се на зеленото канапе и спа до единайсет часа. Събуди се освежен и взе ново решение: в края на краищата тази книга беше завършена, дори редактирана. Защо да не се заеме с друга?

От известно време в главата му назряваше идеята за роман, пресъздаващ съдбата на сираче, което търси родителите си. Реши да се залови с него. Прекара целия ден на бюрото, тананикаше си и се взираше в листчетата хартия, повечето от които бяха празни, като почукваше с гумичката на жълтия си молив. В главата му се зараждаше нова творба.

Докато съчиняваше и редактираше дългия роман за сирачето, синът му успя да навърши пет години.

— Мога да напечатам книгите си по-късно — обясни Чийвър на Луиз. — По-важно е да ги съчиня.

Луиз успя да прикрие разочарованието си.

— Баща ти е писател — съобщи тя на малкия Евърет. — Той не ходи на работа както другите хора, а твори у дома.

Малчуганът ходеше на детска градина и децата го разпитваха за професията на баща му. Евърет осъзна истинското положение едва когато навърши дванайсет години. Всичко това му се стори много забавно, особено обяснението на Луиз, която му съобщи, че баща му е написал шест книги. Невидими книги! Точно тогава Луиз промени отношението си към Чийвър — престана да бъде пасивна и толерантна и започна да изпитва към него истинско уважение и възхита. Направи го напълно съзнателно, главно за да даде пример на Евърет. Подчинението на условностите я караше да вярва, че ако синът

престане да уважава баща си, това ще повлияе зле не само върху оформянето на характера МУ, а и върху цялото семейство.

Когато стана петнайсетгодишен, Евърет вече не се присмиваше на професията на баща си, а се срамуваше от него и се чувстваше неловко пред приятелите си.

— Значи баща ти пише романи? Интересни ли са? — запита неговият съученик Рони Фелпс, който беше полубог в очите на Евърет. Той бе склонил Рони да му гостува за коледните празници, което само по себе си представляваше удивително постижение. Евърет изгаряше от желание всичко да мине гладко.

— Странно, че никога не съм чувал за него, след като е написал цели седем романа. Кой е издателят му?

Евърет беше толкова притеснен, че Рони също се почувства неудобно и още на третия ден отпътува при родителите си в Кент. Евърет отказа да се храни и прекарваше с часове в стаята си, където майка му на два пъти го свари да плаче.

Чийвър живееше в неведение, Луиз го щадеше от неприятностите — трепереше да не секне творческият му процес. Но ваканцията щеше да продължи повече от месец, затова тя тактично предложи да заминат някъде, примерно на Канарските острови.

Отначало Чийвър се ужаси от това предложение. Често казваше, че не обича да почива и няма нужда от отпуска, но след двайсет и четири часа внезапно реши, че идеята е добра.

— Смятам, че пътуването няма да попречи на работата ми — заяви той.

Чийвър седеше по цели часове в шезлонга си на палубата и с молив в ръка работеше върху осмия си роман, но в продължение на дванайсет дни не написа нищо, въпреки че пръстите му стискаха молива. Луиз седеше до него и по доволната въздишка и по притворените му очи познаваше кога съпругът ѝ си отдъхваше. Често към залез-слънце Чийвър сякаш държеше и прелистваше някаква книга и жена му разбираше, че той препрочита творбата си, която знаеше наизуст.

— Ха-ха — изкискваше се тихичко той, когато някой пасаж му се стореше особено забавен. Обръщаше друга страница, сякаш прочиташе нещо, и промърморваше: — Хмм. Не е лошо, никак не е лошо.

Самодоволните възклицания на Чийвър караха Евърет, който обикновено седеше до майка си, да скача гневно и да се отдалечава с тежки крачки. Пътуването не оказа очаквания ефект върху него, тъй като на кораба нямаше негови връстници, с изключение на някакво момиче. Той заяви на родителите си и на любезния стюард, че няма никакво желание да се запознава с въпросната девойка.

Нещата потръгнаха едва когато Евърет постъпи в Оксфорд. Сега намираше поведението на баща си за забавно, дори сподели с Луиз:

— Не всеки има баща, който е жива хумореска. Да ти разкажа ли вица за...

— Млъкни, Евърет — отвърна майка му със студенина, която моментално изличи усмивката от лицето му.

Когато прехвърли петдесетте, у Чийвър се появиха признаци на сърдечното заболяване, което по-късно го отнесе. Както обикновено, той усърдно продължаваше да пише наум, но лекарят го посъветва да намали работното си време и да спи по два часа през деня. Луиз се посъветва със специалист по сърдечни заболявания, на когото обясни естеството на работата на Чийвър:

— Съпругът ми измисля романи, а това е така уморително, както и написването на истинска книга.

— Разбира се — съгласи се лекарят.

Когато настъпи краят, Евърет беше трийсет и осем годишен и работеше като зоолог, а двете му деца бяха навлезли в юношеска възраст.

Майката, синът и неколцина роднини се събраха в болничната стая, където Чийвър лежеше под кислородната палатка. Той мърмореше тихичко, Луиз се приведе и се заслуша.

— Прах в прахта — мълвеше Чийвър. — Отдръпнете се! Снимките са забранени... До Тенисън ли?

А после с тих възвишен тон:

— Паметник на човешкото въображение.

Евърет също се заслуша. Сега баща му сякаш произнасяше предварително подготвена реч. „Хвалебствено слово!“ — помисли си той.

— ... скромно местенце; тачен от признателните люде... Трак...
Внимателно!

Внезапно Евърет се запревива от смях:

— Та той погребва самия себе си в Уестминстърското абатство!

— Евърет! — прошепна майка му. — Млъкни!

— Ха-ха-ха — притеснението на Евърет се изрази в пристъп на луд кикот. Олюлявайки се, той изскочи от стаята и се строполи на пейката в коридора, като стискаше устни с напразното усилие да се овладее. Още по-забавно му се струваше това, че останалите, с изключение на майка му, не осъзнаваха комичността на положението. Всички знаеха, че баща му пише книги наум, но изобщо не можеха да оценят „номера“ с Гробището на поетите.

След няколко минути успя да придобие сериозно изражение и се върна в стаята. Баща му си тананикаше, както му бе обичай, докато работеше. Нима продължаваше да твори? Евърет видя как майка му се наведе и се заслуша. Може би грешеше, но му се стори, че долови изпод кислородната палатка звуците на химна „Земя на надежда и слава“.

После настъпи краят. Докато се изнизваха един по един от стаята, на Евърет му хрумна, че е редно да отидат у майка му да похапнат нещичко за „Бог да прости“, но изведнъж осъзна, че баща му още не беше погребан — Чийвър наистина притежаваше удивителна сила на внушението.

Осем години по-късно Луиз легна на смъртно легло след тежък грип, последван от пневмония. Евърет седеше до нея. Тя все говореше за баща му, тюхкаше се, че през целия си живот не бе получил заслужената слава и уважение.

— Оцениха го едва след смъртта му — промълви тя. — Да не забравяме, че е погребан в Гробището на поетите.

— Разбира се — прочувствено отвърна Евърет и дори й повярва за миг.

— Естествено, там няма място за съпругите им, иначе щяха да ме положат до него — прошепна Луиз.

Евърет не й каза, че тя наистина ще легне до съпруга си в семейната гробница в Брайтън. Не може да бъде! Може би щеше да се намери някое местенце в Гробището на поетите.

— Брайтън ли? — промълви Евърет, за миг в главата му всичко се обърка, сетне се опомни и каза: — Не съм сигурен. Може би ще уредим нещо, мамичко.

Луиз склопи очи и устните ѝ застинаха в блажена усмивка, подобна на усмивката, която се бе появила върху лицето на Чийвър в последния му час.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.